

י"ג בכסלו תש"ף, 11.12.2019

גיליון מס' 688

פרשת וישלח

טקסי מעבר

מאת רחל רייך, עין הנצי"ב

פרשת וישלח עמוסה פרטים בעלי משמעות המחייבים אותנו לקרוא "קריאה הדוקה" על מנת לחשוף את הנרמז לנו בטקסט. בובר הפנה את תשומת לבנו אל תופעת המלה המנחה, וקבע, כי המלה המנחה היא אמצעי להודיע משמעות מבלי להודיעה במפורש. אחת המלים המנחות בפרשת וישלח המתארת את שובו של יעקב מגלותו בחרן אל ארצו (מלבד המלים הידועות: מנחה, מחנה, פנים) היא "עבור". השורש ע.ב.ר מופיע כבר עם פרידתו של יעקב מלבן בהר הגלעד בסוף הפרשה הקודמת, וחוזר שוב ושוב בפרשתנו:

עַד הַגַּל הַזֶּה וְעַד הַמַּצְבָּה אִם אֲנִי לֹא אֶעְבֵּר אֲלֶיךָ אֶת הַגַּל הַזֶּה וְאִם אָתָּה לֹא תַעְבֵּר אֵלַי אֶת הַגַּל הַזֶּה וְאֶת הַמַּצְבָּה הַזֹּאת לְרַעָה (לא, נב).

קִטְנֹתַי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ כִּי בְמִקְלִי עֲבַרְתִּי אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה הִיִּיתִי לְשָׁנֵי מַחְנוֹת (לב, יא).

וַיִּתֵּן בְּיַד עַבְדְּךָ עֵדָר לְבָדוֹ וַיֹּאמֶר אֶל עַבְדְּךָ עֲבֹרָה לְפָנַי וְרוּחַ תְּשִׂימוּ בֵּין עֵדָר וּבֵין עֵדָר (לב, יז).

וּתַעְבֵּר הַמַּנְחָה עַל פְּנֵיו וְהוּא לֵן בְּלִילָה הֵהוּא בְּמַחְנֶה (לב, כב).

וַיִּקַּם בְּלִילָה הוּא וַיִּקַּח אֶת שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת שְׁתֵּי שַׁחֲתָיו וְאֶת אֶחָד עֶשֶׂר יְלָדָיו וַיַּעְבֵּר אֶת מַעְבַּר יַבֵּק (לב, כג).

וַיִּקַּח וַיַּעְבֵּר אֶת הַנַּחַל וַיַּעְבֵּר אֶת אֲשֶׁר לוֹ (לב, כד).

וַיִּזְרַח לוֹ הַשָּׁמֶשׁ כְּאֲשֶׁר עֲבַר אֶת פְּנוּאֵל וְהוּא צָלַע עַל יָרְכוֹ (לב, לב).

עשר פעמים מופיע אפוא השורש ע.ב.ר בצורה מודגשת, וזאת כדי לרמוז לנו, שעובר כאן על יעקב מה שנקרא בימינו – 'טקס מעבר', מונח שטבע האתנוגרף הצרפתי ארנולד ון גנף (1873-1957). המונח 'טקס מעבר' מציין מעבר ממעמד חברתי אחד למעמד חברתי אחר - מעמד של ילד למעמד של בוגר, ממעמד של רווק למעמד של נשוי וכו'. ואמנם בפרשתנו אנו עדים לכמה 'טקסי מעבר' העוברים על יעקב: יעקב המתנתק מלבן עובר ממעמד של תלות בחותנו למעמד של איש חפשי. מעבר מהיותו זר בחרן, למעמד

של "אזרח" בארצו עם מעבר יבוק. מהשם יעקב לשם החדש - ישראל, מהיותו רדוף רגשי אשמה כלפי אחיו - לאח מפויס לאחר ששילם את חובו "והיה העקוב למישור". אמנם יצא יעקב ממאבקו כשהוא צולע על ירכו, אך דווקא מום זה יש בו כדי להזכיר לו עד סוף ימיו בזכות מה זכה להיות ראוי לשמו ישראל.

בשנים האחרונות עוברת התנועה הקיבוצית בכלל, הקיבוץ הדתי בפרט, ועין-הנצי"ב בפרט שבפרט, שינוי דרמטי של מעבר מקיבוץ ישן לקיבוץ מתחדש. השינוי מחייב אותנו כפרטים, כקהילה וכתנועה, להסתגל למעמד החדש, להפרטה ולהיפרדות מהתנהלותנו בשבעים השנים שעברו עלינו. אין פלא שהותיקים שבינינו חשים קצת חסרי אונים לרגל המעברים האלה שנותנים להם הרגשה שהם "צולעים על ירכם", אך מבטיחים לנו שטקסי המעבר הללו יתבררו כתורמים לטובתנו ולעצמאותנו.

כן יהי רצון.

ד"ר רחל רייך היא חברת קיבוץ עין-הנצי"ב זה 70 שנה. מורה ומרצה לתנ"ך. פרסמה 5 ספרים ומאמרים אחדים בנושאי תנ"ך. אשתו של צבי רייך.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il